

فقه سیاسی

جلد هفتم

مبانی حقوق عمومی در اسلام

نوشته

عباسعلی عمید زنجانی

استاد دانشگاه تهران

مؤسسه انتشارات امیرکبیر

تهران، ۱۳۸۲

عمید زنجانی، عباسعلی، ۱۳۱۶ -

فقه سیاسی / نوشته عباسعلی عمید زنجانی. - [ویراست ۲] - تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۷-۱۳۸۲.
ج ۱۰

ISBN 964-00-0062-0 (دوره ۱۰ جلدی).

ISBN 964-00-0470-7 (ج. ۱). ISBN 964-00-0471-5 (ج. ۲). ISBN 964-00-0427-3 (ج. ۳).

ISBN 964-00-0922-9 (ج. ۴). ISBN 964-00-0899-0 (ج. ۵). ISBN 964-00-0923-7 (ج. ۶).

ISBN 964-00-0924-3 (ج. ۷). ISBN 964-00-0892-3 (ج. ۸). ISBN 964-00-0925-3 (ج. ۹).

ISBN 964-00-0926-1 (ج. ۱۰).

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
کتابنامه.

ج ۷ (چاپ اول: ۱۳۸۴).

مدرجات: ج. ۱. حقوق اساسی و مبانی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران. - ج. ۲. نظام سیاسی و رهبری در اسلام. - ج. ۳. حقوق بین الملل اسلام. - ج. ۴. مروری بر مباحثهای بین المللی از دیدگاه اسلام. - ج. ۵. حقوق و قواعد مشخصات در حوزه جهاد اسلامی و حقوق بین الملل اسلام. - ج. ۶. اصول و مقررات حاکم بر مخاصمان مسلحانه (جهاد). - ج. ۷. مبانی حقوق عمومی در اسلام. - ج. ۸. فقه و سیاست: تحول مبانی اندیشه سیاسی در فقه شیعه. - ج. ۹. قواعد فقه سیاسی (مصلحت). - ج. ۱۰. اندیشه سیاسی در جهان اسلام معاصر.
۱. حقوق اساسی - ایران. ۲. اسلام و سیاست. ۳. حقوق بین الملل اسلام. ۴. رهبری (اسلام). الف. عنوان.

۳۴۲/۵۵۰۲۳

۷ ف / ۸ ع / ۲۰۷۰ / KMH

۱۳۷۷

۱۶۸۳۷ - ۷۷م

کتابخانه ملی ایران

فقه سیاسی (جلد هفتم)

مبانی حقوق عمومی در اسلام

نوشته: عباسعلی عمید زنجانی

چاپ اول: ۱۳۸۴

چاپ و صحافی: چاپخانه سپهر، تهران

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ است.

ISBN: 964-00-0062-0 (10vol.set) ISBN: 964-00-0925-3 (vol.7)

شابک ۹۶۴-۰۰۰-۰۹۲۴-۳ (جلد هفتم) شابک ۹۶۴-۰۰۰-۰۰۶۲-۰ (دوره ۱۰ جلدی)

مؤسسه انتشارات امیرکبیر تهران، میدان استقلال.

WWW.AMIR-KABIR.COM

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	بخش اول - جایگاه حقوق عمومی در نظام حقوقی اسلام
۲۳	فصل اول - کلیات
۲۳	مبحث اول: تعریف حقوق عمومی
۲۴	تعریف و تمایز حقوق عمومی و حقوق خصوصی
۲۶	نگاهی به تعریف فقه
۲۸	مسائل و عناوین فقهی حقوق عمومی
۲۹	حقوق عمومی و وظائف دولت
۳۱	زمینه‌ها و عوامل توسعه حقوق عمومی
۳۶	مبحث دوم: مسائل حقوق عمومی در فقه (موضوع بندی ابواب فقه)
۳۹	تحولات حقوق عمومی در فقه
۴۴	مبحث سوم: حقوق عمومی در عمل و اجرا
۴۵	حقوق عمومی منهای دولت
۴۷	فصل دوم - منابع فقهی حقوق عمومی
۴۷	مبحث اول: منابع عمومی فقه
۴۹	الف - قرآن بنیانگذار حقوق عمومی در اسلام

ب - سنت، شارح حقوق عمومی.....	۵۲
ج - اجماع، نظریات فقها.....	۵۶
د - کاربرد عقل در حقوق عمومی.....	۵۸
مبحث دوم: رابطه فقه و حقوق عمومی.....	۶۷
مبحث سوم: عقل، راهنمای درونی انسان.....	۶۹
مبحث چهارم: قواعد عرف و روش عقلایی.....	۷۴
مبحث پنجم: دیگر منابع حقوق عمومی در اسلام.....	۸۰
مبحث ششم: قراردادی کردن حقوق عمومی.....	۸۶
مبحث هفتم: نقش مصلحت و احکام حکومتی در حقوق عمومی.....	۸۹
مبحث هشتم: مشترکات اصولی در حقوق عمومی اسلام.....	۹۳
مبحث نهم: رابطه بخشهای چهارگانه حقوق عمومی در اسلام.....	۱۰۰
فصل سوم - تحول حقوق عمومی در اسلام و ایران.....	۱۰۳
مبحث اول: دوران ایران باستان.....	۱۰۳
مبحث دوم: دوران ایران پس از اسلام.....	۱۰۵
مبحث سوم: ایران مشروطه.....	۱۰۸
مبحث چهارم: دوران جمهوری اسلامی.....	۱۱۰

بخش دوم - حقوق عمومی در حوزه حقوق اساسی افراد

فصل اول - حقوق عمومی و تکالیف عمومی.....	۱۱۷
مبحث اول: سرچشمه حقوق اجتماعی.....	۱۱۸
مبحث دوم: حقوق خصوصی و تکالیف دولت.....	۱۲۱
اصل عمومی مسؤلیت.....	۱۲۲
مبحث سوم: تقسیم‌بندی حقوق عمومی.....	۱۲۳
فصل دوم - حقوق اساسی افراد در اسلام.....	۱۲۷
مبحث اول: حقوق مکتسبه طبیعی.....	۱۲۷
الف - حقوق انسان از جانب خدا.....	۱۲۷
ب - حقوق انسان در برابر جهان و طبیعت.....	۱۲۸

ج - حق انسان بر خود.....	۱۲۹
مبحث دوم: حقوق انسان بر دیگران.....	۱۳۱
الف - حق کرامت و شخصیت انسانی.....	۱۳۱
ب - حق احترام متقابل.....	۱۳۱
ج - حق استقلال در اراده.....	۱۳۲
د - حق قرارداد.....	۱۳۲
ه - حق تعامل.....	۱۳۲
و - حق مشارکت یا تعاون.....	۱۳۳
مبحث سوم: حق استفاده از مشترکات.....	۱۳۴
الف - استفاده از آبهای طبیعی.....	۱۳۵
ب - راهها و معابر عمومی.....	۱۳۵
ج - امکان و اینیه عمومی.....	۱۳۷
د - معادن ظاهر.....	۱۳۷
ه - اراضی بایر.....	۱۳۸
و - حق تصرف در اموال عمومی.....	۱۳۹
ز - حق انتفاع از محیط زیست.....	۱۴۰
ح - حق برخورداری از حداقل زندگی.....	۱۴۲
ط - حق اشتغال و کار.....	۱۴۳
ی - حق داشتن مسکن.....	۱۴۴
ک - حق تعلیم و تعلم.....	۱۴۴
ل - حقوق ناشی از اباحه.....	۱۴۵
مبحث چهارم: حقوق عمومی ناشی از تکالیف.....	۱۴۶
الف - حق امنیت فردی.....	۱۴۶
ب - حق آزادی.....	۱۴۷
ج - حقوق عمومی ناشی از قواعد عرفی.....	۱۴۹
مبحث پنجم: حقوق دیگر فردی در قالب حقوق عمومی.....	۱۴۹

بخش سوم - نظریات دولت در اندیشه‌های فقهی

۱۵۳	فصل اول - مفهوم و ساختار دولت
۱۵۳	مبحث اول: تعریف مشخصات کلی دولت
۱۵۵	مبحث دوم: خلافت و امامت امت
۱۵۹	فصل دوم - مبنای مشروعیت در اندیشه خلافت
۱۶۱	مبحث اول: بحران مشروعیت در اطاعت از دولت
۱۶۳	مبحث دوم: مشروعیت خلافت (عظمی)
۱۶۳	۱. ادله عقلی
۱۶۵	۲. سایر ادله نقلی
۱۶۶	مبحث سوم: مروری بر نصوص از دیدگاه اهل سنت
۱۶۷	الف - نهی از قیام مسلحانه
۱۶۹	ب - نهی از برخورد با جائران
۱۷۲	مبحث چهارم: اطاعت از سلاطین مقتدر
۱۷۴	مبحث پنجم: امرا و والیان جائر
۱۷۹	فصل سوم - مبنای دولت در اندیشه شیعه
۱۷۹	۱. بنیاد عدالت اساس مشروعیت
۱۸۱	۲. بنیاد امر به معروف و نهی از منکر
۱۸۲	۳. مصلحت، اساس مشروعیت دولت
۱۸۳	۴. بنیاد شورا و بیعت
۱۸۴	۵. وکالت دولت از مردم
۱۸۵	۶. ولایت محدود فقها
	۷. دولت مردمی (غیر ۱۸۶ فقیه)
۱۹۳	فصل سوم - نظریات فقهی در حاکمیت فقیهان جامع شرایط
۱۹۳	۱. نظریه انتصاب
۱۹۵	۲. نظریه انتخاب
۱۹۹	فصل چهارم - حقوق اجتماعی و اساسی ملت
۱۹۹	مبحث اول: حقوق عمومی در حوزه دولت

۲۰۲	مبحث دوم: عناوین حقوق اساسی ملت
۲۰۲	۱. کرامت و شخصیت انسان
۲۰۳	۲. آزادی انسان
۲۰۳	۳. مساوات
۲۰۳	۴. عقل و وجدان
۲۰۴	۵. حق امنیت
۲۰۴	۶. شخصیت حقوقی
۲۰۴	۷. حق پناهندگی
۲۰۴	۸. حق تابعیت
۲۰۴	۹. حق ازدواج
۲۰۵	۱۰. حق مذهب
۲۰۵	۱۱. حق تجمع و تشکل
۲۰۵	۱۲. حق مشارکت سیاسی
۲۰۵	۱۳. حق اشتغال
۲۰۶	۱۴. حق رشد
۲۰۶	۱۵. حق تأمین اجتماعی
۲۰۶	۱۶. حق آموزش و پرورش
۲۰۷	۱۷. حق زندگی فرهنگی
۲۰۷	۱۸. حق انتخاب نظم
۲۰۷	۱۹. حق در محدوده قانون
۲۰۸	۲۰. حقوق در شرایط استثنایی
۲۰۸	۲۱. حق حیات
۲۰۹	۲۲. حق زندگی خصوصی
۲۰۹	۲۳. حق مالکیت
۲۰۹	مبحث سوم: مروری بر میثاقهای بین‌المللی در زمینه حقوق عمومی و آزادیها
۲۱۵	مبحث چهارم: ارزیابی بیانیه جهانی حقوق بشر
۲۱۵	۱. ارزش حقوقی
۲۱۸	۲. ارزیابی مفاد اعلامیه جهانی حقوق بشر

۲۲۴	مبحث پنجم: حقوق بشر در میثاقین
۲۳۲	مبحث ششم: اسناد دیگر حقوق بشر
۲۳۲	الف - مقاله نامه ها
۲۳۳	ب - کنوانسیون ها
۲۳۴	ج - بیانیه ها
۲۳۵	د - کنوانسیون های اروپا
۲۳۵	کنوانسیون اروپایی در زمینه حفظ حقوق بشر و آزادی های اساسی
۲۳۹	حربه نقض حقوق بشر
۲۴۰	مبحث هفتم: آزادی های سیاسی
۲۴۸	مبحث هشتم: اندیشه آزادی در اسلام
۲۵۷	مبحث نهم: حق برخورداری از مساوات
۲۶۹	مبحث دهم: حق برخورداری از امنیت ملی
۲۷۰	۱. امنیت عقیده
۲۷۱	۲. امنیت جانی
۲۷۱	۳. امنیت مالی
۲۷۱	۴. انواع دیگر امنیت
۲۷۲	۵. عوامل تهدیدکننده امنیت ملی
۲۷۳	۶. امنیت و مصالح ملی
۲۷۴	۷. امنیت و عدالت
۲۷۵	۸. امنیت و آزادی
۲۷۶	۹. مؤلفه های به نام امنیت
۲۷۸	۱۰. امنیت ملی در قانون اساسی
۲۸۵	۱۱. تأملاتی در مسأله امنیت به طور عام و امنیت ملی به طور خاص
۲۸۶	۱۲. مروری بر اندیشه امام (ره) در حوزه امنیت
۲۸۷	۱. شورا
۲۸۸	الف - حق مشورت (نظردهی)
۲۹۱	ب - شورا ابزار تعیین حاکم
۲۹۳	۲. بیعت

۲۹۵	بیعت در فقه شیعه.....
۲۹۸	۳. حق نظارت عمومی.....
۲۹۹	الف - حق التصیحه.....
۳۰۰	ب - دعوت به خیر.....
۳۰۱	ج - امر به معروف و نهی از منکر.....
۳۰۴	شیوه امر به معروف و نهی از منکر از دیدگاه فقه شیعه.....
۳۰۷	فصل پنجم - حقوق مدنی و اجتماعی.....
۳۰۷	مبحث اول: حق برخورداری از نظم عمومی.....
۳۱۱	مبحث دوم: حق برخورداری از سلامت محیط زیست.....
۳۱۴	مبحث سوم: حق رشد و آموزش.....
۳۱۸	مبحث چهارم: حق تأمین اجتماعی.....

بخش چهارم - حسبه و امور حسبه

	فصل اول - کلیات.....
۳۲۷	مبحث اول: پیشینه و سابقه بحث.....
۳۳۰	مبحث دوم: تعریف حسبه.....
۳۳۰	الف - اصطلاح فقهی حسبه.....
۳۳۷	ب - اصطلاح اداری و نظامی حسبه.....
۳۳۸	ج - اصطلاح حقوقی حسبه.....
۳۴۲	مبحث سوم: دیدگاهها در حسبه.....
۳۴۹	مبحث چهارم: قلمرو امور حسبه.....
۳۵۴	مبحث پنجم: تقسیم بندی امور حسبه.....
۳۵۵	مبحث ششم: حسبه و نظم عمومی.....
۳۵۷	مبحث هفتم: تحول تاریخی نظام حسبه.....
۳۵۸	دوره اول.....
۳۶۰	دوره دوم.....
۳۶۲	دوره سوم.....

۳۶۶ دوره چهارم
۳۶۸ مبحث هشتم: نظام حسبه اسلامی و سیستم مشابه آن در روم شرقی
۳۷۱ فصل دوم - احکام و آداب حسبه
۳۷۱ مبحث اول: ناهمگونی در موارد حسبی
۳۷۲ مبحث دوم: مبنای فقهی نظام حسبه
۳۷۳ الف - ضرورت‌های عقلانی
۳۷۵ ب - ضرورت‌های عقلایی
۳۷۷ ج - مناصب حقوقی بلا تکلیف
۳۷۷ د - واجبات کفایی
۳۷۸ هـ - عدم امر صریح
۳۸۰ و - دولت و امامت
۳۸۳ مبحث سوم: ولایت یا وکالت در تصدی امور حسبی
۳۸۴ الف - اقتدار گرایان در ولایت
۳۸۶ ب - نفوذ تصرفات نسبت به فقهای دیگر
۳۸۷ ج - نفوذ احکام فقیه پس از فوت
۳۸۸ د - حکم به نبوت یا نفی موضوعات شرعی
۳۹۰ هـ - تعیین قائم مقام (ولایت‌مندی)
۳۹۱ و - احکام حکومتی
۳۹۵ فصل سوم - نقش مصلحت در امور حسبی
۳۹۹ مبحث اول: حکم حکومتی و تحول احکام
۴۰۰ مبحث دوم: جایگاه مجمع تشخیص مصلحت نظام
۴۰۳ الف - اصل عقلی مصلحت
۴۰۴ ب - اصل قرآنی رحمت
۴۰۴ ج - فلسفه احکام
۴۰۵ د - مقاصد و اهداف احکام الهی
۴۰۵ هـ - سود و زیان واقعی، نه ظاهری
۴۰۶ و - تأکید بر خیر
۴۰۷ ز - مصلحت نظام

ح - مصلحت رعایت نظم.....	۴۰۷
ط - مصلحت تطمی و عمومی.....	۴۰۷
ی - تقدم مصلحت عمومی بر مصلحت فردی و گروهی.....	۴۰۸
فصل چهارم - مسؤولیت در امور حسبی	۴۱۱
مبحث اول: کلیات.....	۴۱۱
مبحث دوم: نظریات مسؤولیت در امور حسبی.....	۴۱۲
نظریه اول: مسؤولیت فعلی در امور حسبی.....	۴۱۲
نظریه دوم: مسؤولیت فاعلی فقها.....	۴۱۵
نظریه سوم: تجزیه امور حسبی.....	۴۱۸
نظریه چهارم: محدودیتهای بیشتر در مسؤولیت امور حسبی.....	۴۲۱
نظریه پنجم: شئون عام حکومتی در امور حسبی.....	۴۲۳
نظریه ششم: دوگانگی در تصدی امور حسبی.....	۴۲۶
نظریه هفتم: ولایی بودن همه امور حسبی.....	۴۳۳
نظریه هشتم: دیدگاه عقلی در امور حسبی.....	۴۳۴
فصل پنجم - حربه و دولت	۴۳۷
مبحث اول: تشکیل حکومت از امور حسبی است.....	۴۳۷
مبحث دوم: دیدگاه حکومتی در بنیاد فقهی حربه.....	۴۳۹

بخش پنجم - نظام اداری و مدیریت اسلامی

فصل اول - تاریخ نظام اداری در اسلام	۴۴۹
مبحث اول: تأسیس نظام اداری.....	۴۴۹
مبحث دوم: تفکیک نهادها.....	۴۵۰
مبحث سوم: تقسیمات کشوری در عصر نبوی.....	۴۵۲
مبحث چهارم: سیاست عدم تمرکز در عصر نبوی (ص).....	۴۵۵
مبحث پنجم: نظام اداری در عصر علوی.....	۴۵۸
تقسیمات کشوری در عصر علوی.....	۴۵۹
مبحث ششم: کارگزاران امام علی (ع).....	۴۶۰

۴۶۲	مبحث هفتم: نظام اداری و دستور العملها
۴۶۳	تنظیم و ترتیب اداری در عصر علوی
۴۶۸	مبحث هشتم: عناوین و سمتها و مشاغل اداری
۴۷۵	مبحث نهم: دو دیدگاه در مدیریت اسلامی
۴۷۶	۱. سیستم انتظامی (اداری)
۴۷۷	۲. سیستم خدمات عمومی
۴۷۸	مبحث دهم: نظام اداری و مدیریت
۴۸۷	خصایص و صفات رهبری نظامی
۴۸۷	مبحث یازدهم: هویت انسانی در نظام اداری
۴۹۲	مبحث دوازدهم: اصول حاکم بر نظام اداری
۴۹۴	مبحث سیزدهم: مسؤولیتها و ضوابط ارتقا
۴۹۸	مبحث چهاردهم: آفات نظام اداری و مدیریت
۴۹۸	۱. سستی ایمان
۴۹۹	۲. ضعف بینش علمی
۴۹۹	۳. عدم برنامه ریزی
۵۰۰	۴. پکسونگری
۵۰۰	۵. سستی اراده
۵۰۰	۶. خودمحوری
۵۰۱	۷. خشونت
۵۰۱	۸. دخالت مستقیم در کارها
۵۰۱	۹. استتار و حاجت گرفتن
۵۰۲	۱۰. ناسپاسی
۵۰۲	۱۱. تکبر و طغیانگری
۵۰۲	۱۲. شتابزدگی
۵۰۲	۱۳. لجاجت و خشک سری
۵۰۲	۱۴. فخر فروشی و امتیاز طلبی
۵۰۳	۱۵. عدم پویایی
۵۰۳	۱۶. تسویف

۵۰۳	مبحث پانزدهم: نظام شورایی در مدیریت اسلامی
۵۱۱	فصل دوم - بازنگری در مسائل حقوق اداری
۵۱۱	مبحث اول: تحولات و فرآیندها
۵۱۲	۱. از بعد اجرایی
۵۱۴	۲. از بعد رهبری
۵۱۵	مبحث دوم: ساختار اداری
۵۱۵	واحد پایه
۵۱۷	مبحث سوم: قلمرو و تشکیلات اداری
۵۱۹	مبحث چهارم: سازمان اداری در نظام اسلامی
۵۱۹	۱. نقش رهبری
۵۲۰	۲. رئیس جمهور
۵۲۰	۳. معاونان رئیس جمهور
۵۲۱	۴. نمایندگان رئیس جمهور
۵۲۱	۵. هیأت وزیران
۵۲۲	۶. سازمان و وزارتخانه‌ها
۵۲۳	۷. مؤسسات عمومی تابعه
۵۲۵	فصل سوم - عمل و مسؤولیت اداری
۵۲۵	مبحث اول: ماهیت مسؤولیت اداری
۵۲۸	منشأ مسؤولیت اداری
۵۳۲	مبحث دوم: مسؤولیت مدنی دولت و سازمانهای تابعه
۵۳۲	۱. شخصیت حقوقی دولت
۵۳۳	۲. شخصیت حقوقی دولت از دیدگاه فقهی
۵۳۷	۳. انواع مسؤولیت‌های مدنی دولت و دستگاههای تابعه آن
۵۳۹	فصل چهارم - نظارت اداری دولت
۵۳۹	مبحث اول: نقش نظارت اداری
۵۴۰	۱. نظارت استطلاعی
۵۴۰	۲. نظارت استصوابی
۵۴۲	مبحث دوم: جایگاه نظارت و مراقبت اداری در اسلام

۵۴۲	۱. علم و هشیاری خدا نسبت به اعمال انسان
۵۴۲	۲. مأموران الهی بر مراقبت انسان
۵۴۲	۳. اندامهای بدن انسان
۵۴۳	۴. جهان آئینه عمل انسان
۵۴۳	۵. تجسم اعمال
۵۴۳	مبحث سوم: مراقبت بر اعمال خویش
۵۴۵	مبحث چهارم: نظارت اداری در متون اسلامی
۵۴۷	فصل پنجم - عدالت اداری
۵۴۷	مبحث اول: نقش عدالت اداری
۵۵۱	مبحث دوم: رسیدگی به تخلفات اداری
۵۵۱	۱. نظریه قضائی
۵۵۲	۲. نظریه انضباطی و انتظامی
۵۵۳	مبحث سوم: دیوان عدالت اداری
۵۵۸	مبحث چهارم: خسارت ناشی از مسزولیت

بخش ششم - مبانی مالیه عمومی

۵۶۳	فصل اول - سابقه تاریخی نظام مالی در اسلام
۵۶۳	مبحث اول: اهمیت نظام مالی در اسلام
۵۶۴	فعالیت‌های مالی دولت مدینه
۵۶۵	نظام مالی دولت مدینه
۵۶۷	دیوان محاسبات در صدر اسلام و تحول آن
۵۷۰	مبحث دوم: پیشینه منابع مالی دولت‌های اسلامی
۵۷۵	مبحث سوم: نگاهی به مالیه عمومی
۵۷۵	در دوران قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ایران
۵۸۱	مبحث چهارم: نگاهی به تحولات مالیه عمومی
۵۸۱	در نظام جمهوری اسلامی ایران
۵۸۳	سیاست اقتدارگرایانه در دوران جنگ تحمیلی

۵۸۵	مبحث پنجم: ضوابط کلی حقوق مالیه عمومی
۵۸۵	در نظام جمهوری اسلامی ایران
۵۹۲	۱. اصل تقدم در آمد بر هزینه
۵۹۲	۲. اصل تعادل و موازنه درآمدها و هزینه‌های عمومی
۵۹۳	۳. اصل تفکیک هزینه‌ای مستمر از غیر مستمر
۵۹۳	۴. اصل یکپارچگی بودجه
۵۹۳	۵. اصل تفصیل بودجه
۵۹۳	۶. اصل کلی بودن بودجه
۵۹۳	۷. اصل تناسب بودجه
۵۹۴	۸. اصل رعایت شیوه شکلی بودجه
۶۰۱	مبحث ششم: تکامل حقوق مالی و مالیه عمومی
۶۰۳	فصل دوم - منابع مالی دولت اسلامی
۶۰۳	مبحث اول: اموال عمومی
۶۰۳	الف - مالکیت دولتی
۶۰۶	مبحث دوم: درآمدهای عمومی (زکات)
۶۱۰	مبحث سوم: درآمدهای دولت از طریق خمس
۶۱۴	مبحث چهارم: اموال مجهول‌المالک
۶۱۶	مبحث پنجم: سایر منابع مالی دولت اسلامی
۶۱۶	۱. انفال
۶۱۶	۲. خراج و مقاسمه
۶۱۸	۳. ضرائب و جعائل
۶۱۹	۴. جزیه
۶۲۱	مبحث ششم: درآمدهای حاصل از استرداد اموال نامشروع
۶۲۳	مبحث هفتم: نظام مالیاتی
۶۲۵	مبحث هشتم: نظام درآمدهای عمومی (برنامه)
۶۲۹	فصل سوم - هزینه‌های عمومی دولت اسلامی
۶۲۹	مبحث اول: مصارف تعیین شده
۶۳۱	مبحث دوم: نظام هزینه‌های عمومی

۶۳۵	فصل چهارم - دیوان محاسبات عمومی
۶۳۵	مبحث اول: مفهوم محاسبات عمومی
۶۳۹	مبحث دوم: سابقه دیوان محاسبات

بخش هفتم - قواعد فقهی حقوق عمومی

۶۴۳	فصل اول - قواعد عمومی
۶۴۴	مبحث اول: مساوات در برابر قانون و اشتراک تکلیف
۶۴۷	قاعده ناسی
۶۴۹	مبحث دوم: عادات و رسوم و فرهنگ عمومی
۶۵۲	مبحث سوم: حق معافیت از تکالیف زیانبار
۶۵۵	مبحث چهارم: نفی مسؤلیتهای حرجی
۶۶۱	مبحث پنجم: معذور بودن جاهل به حکم
۶۶۳	فصل دوم - قواعد مشترکات عمومی
۶۳۳	مبحث اول: حق عمومی در اراضی موات
۶۶۵	نظریه اول
۶۶۵	نظریه دوم
۶۶۷	مبحث دوم: حق عمومی در معادن
۶۶۸	مبحث سوم: حق عمومی در آبها و منافع عمومی (مشترکات)
۶۷۱	فصل سوم - قواعد ترخیصی
۶۷۱	مبحث اول: قاعده «میسور و تسامح»
۶۷۵	مبحث دوم: اصل صحت در اعمال خود و دیگران
۶۷۶	۱. قاعده صحت در افعال غیر به معنی وصفی
۶۸۱	۲. قاعده صحت در عمل و گفتار و عقیده
۶۸۳	قاعده «صحت» در افعال خود
۶۸۴	مبحث سوم: قواعد رفع تکلیف
۶۸۵	۱. اصل اباحه و اصل براءت
۶۸۵	۲. قاعده اشتراط قدرت در تکلیف

۶۸۶	۳. نفی اکراه
۶۸۷	فصل چهارم - قواعد حل مسالمت آمیز اختلافات
۶۸۷	مبحث اول: نظام حکمیت
۶۸۸	عوامل اختلاف بین المللی
۶۸۹	حکمیت در نظام حقوقی اسلام
۶۸۹	حکمیت راه حل قضایی است یا سیاسی؟
۶۹۱	موارد کاربرد حکمیت
۶۹۱	۱. کاربرد حکمیت در حقوق خصوصی
۶۹۴	۲. کاربرد حکمیت در حقوق عمومی
۶۹۵	۳. نقش حکمیت در حقوق بین المللی
۶۹۶	منطق خوارج در حکمیت
۶۹۷	حکمیت یک قرارداد بین المللی است
۶۹۸	شیوه فقهی حل مشکل سیاسی و حقوقی حکمیت
۷۰۰	مبحث دوم: مراجعه به قرعه
۷۰۵	فصل پنجم - قواعد روابط بین الملل
۷۰۵	مبحث اول: نفی سلطه گری و سلطه پذیری
۷۰۶	موضوع و تعریف قاعده
۷۱۴	توافق فقهی و اجماع
۷۱۵	مصادیق قاعده
۷۱۹	مصادیق قاعده نفی سبیل در قانون مدنی
۷۲۸	موارد استثناء قاعده نفی سبیل
۷۲۹	مبحث دوم: منافع عمومی و مصالح ملی
۷۳۳	مفاد و معنای مصلحت
۷۳۶	مبحث سوم: اصل صلح در فرهنگ حقوقی اسلام
۷۴۲	مبحث چهارم: امنیت برای همه
۷۴۸	بازداشت توضیحی: در این تعریف از واژه دولت
۷۵۳	فهرست منابع